

Hoitotahto

Lääkärikirja Duodecim

28.1.2022

Lastentautien erikoislääkäri Ritva Halila, Sisätautien erikoislääkäri Pertti Mustajoki, Terveystieteiden tohtori Teija Hammar ja Terveystieteiden maisteri Pirita Forsius

- Mikä on hoitotahto
- Miksi hoitotahtoa tarvitaan
- Miten hoitotahto tehdään
- Hoitotahdon sisältö
- Milloin hoitotahto on voimassa
- Hoitotahdon sitovuus
- Hoitotahtolomake ja esimerkkejä hoitotahdoista

Mikä on hoitotahto

Hoitotahto on henkilön tahdon ilmaisu hänen tulevasta hoidostaan siltä varalta, ettei hän itse pysty osallistumaan hoitoratkaisuihin esimerkiksi tajuttomuuden, toimintakyvyn heikkenemisen tai muun vastaavan syyn vuoksi.

Hoitotahdossa ilmaistu kannanotto hoitoon ja elämää ylläpitäviin toimintoihin sitoo hoitoon osallistuvia terveydenhuollon ammattilaisia hoitopaikasta riippumatta. Näitä ovat esimerkiksi hengityslaitteeseen kytkemistä, suonensisäistä antibioottihoitoa ja keinoruokintaa koskevat kiellot.

Hoitotahdossa henkilö voi ilmaista myös hoivaan liittyviä erityistoiveitaan. Tällaisia ovat mm. ruokaan, juomaan tai ympäristöön liittyvät toiveet, jotka varsinaisesti eivät ole lääketieteellistä hoitoa. Hoitohenkilökunta pyrkii noudattamaan toiveita, mutta niistä on mahdollista poiketa, jos toiveita ei ole mahdollista toteuttaa.

Hoitotahdossa voidaan myös [valtuuttaa toinen henkilö](#) tekemään tarvittavat hoitopäätökset hoitotahdon laatijan puolesta. Tätä tarkoitusta varten henkilö voi tehdä [edunvalvontavaltuutuksen](#).

Miksi hoitotahtoa tarvitaan

Hoitotahdolla henkilö kertoo toiveensa hoidostaan, jotta ne voidaan ottaa huomioon silloin, kun hän ei itse pysty niitä ilmaisemaan.

Lääketieteellisten hoitomahdollisuuksien kehittyessä ihmiselämää voidaan ylläpitää keinotekoisesti monissa tilanteissa. Kun potilaan terveydellinen tila on kriittinen, mutta sen voidaan odottaa paranevan hoidon avulla joko ennalleen tai ainakin kohtuulliselle tasolle, tällaisten menetelmien käyttö on perusteltua. Kuolemaan johtavissa taudeissa sen sijaan elämää ylläpitävien hoitojen hyödyt vähenevät ja haitat lisääntyvät, jolloin niiden käyttö lisää kärsimystä tuomatta elämänlaatua. Tällaisissa tilanteissa potilaan oma tahdonilmaisu helpottaa myös henkilöstön päätöksentekoa elämää ylläpitävien ja pidentävien hoitojen aloittamisesta tai jo aloitettujen hoitojen lopettamisesta.

Hoitoratkaisujen teko on paljon vaikeampaa silloin, kun muistisairautta sairastava vanhus pikkuhiljaa hiipuu pois, kun pitkälle levinnyt syöpä on vähitellen saanut yliotteen tai kun hermoja rappeuttava sairaus vaatii yhä enemmän hoitolaitteita ja laitoshoidoa. Hoitotahto kertoo näissä tilanteissa potilaan omat toiveet hoidostaan häntä hoitaville henkilöille ja läheisille. Näin terveydenhuollon ammattihenkilöt voivat ottaa huomioon potilaansa toiveet hoitopäätöksissä ja hoidon linjauksissa. Hoitotahto auttaa myös läheisiä ymmärtämään hoitotahdon laatijan toiveet ja voi vähentää läheisten ahdistusta

tilanteissa, joissa he saattavat joutua tekemään päätöksiä potilaan puolesta.

Miten hoitotahto tehdään

Hoitotahto tehdään yleensä kirjallisesti, jolloin siinä on tekijän omakätinen allekirjoitus ja päiväys. Hoitotahto on voimassa ilman todistajiakin, mutta kahden, perheeseen tai lähisukuun kuulumattoman todistajan käyttämistä suositellaan. Kirjallinen hoitotahto voidaan tallentaa sairauskertomuksen liitteeksi tai se kulkee potilaan mukana. Jälkimmäisessä tapauksessa sairauskertomuksessa tulee olla merkintä hoitotahdon olemassaolosta.

Nykyisin voidaan hoitotahto tallentaa Kelan hallinnoiman kansallisen terveystietokannan [Kanta.fi-palveluun](https://kanta.fi/palveluun)¹. Tämä onkin suositeltavaa, sillä sieltä se on aina tarpeen tullen löydettävissä. Omakanta-tietokannassa jokainen voi itse muokata hoitotahtoaan ja varmistaa sen ajantasaisuuden.

Lain mukaan henkilö voi ilmaista hoitotahtonsa myös suullisesti. Tällöin se on syytä kirjata potilas- tai asiakastietoihin, ja mikäli mahdollista, pyytää siihen allekirjoitus tai muulla tavalla todentaa sen oikeellisuus. Sähköiseen sairauskertomukseen voidaan suullinen hoitotahto kirjata esimerkiksi kahden todistajan, vaikka lääkärin ja omahoitajan, vahvistamana.

Hoitotahdon sisältö

Hoitotahdossa henkilö voi kieltäytyä hoidoista, joita ei halua käytettävän hänen kohdallaan. Näitä ovat esimerkiksi hengityslaittehoito, elvytys, tehohoito ja keinoruokinta. Myös siirroista palvelutalosta sairaalaan voi kieltäytyä.

Hoitotahto voi olla henkilön omalla tyylillään laatima kertomus hoitoon liittyvistä rajoituksista ja toiveista. Sen voi myös tehdä valmiiksi laaditulle lomakkeelle, joita on saatavissa useita. Linkkejä lomakkeisiin on tämän artikkelin lopussa.

Hoitotahdossa henkilö ei voi edellyttää toteutettavaksi lääketieteellisiä tai sairaanhoidollisia toimenpiteitä, jotka eivät kuulu hänen sairautensa yleisesti hyväksyttyyn hoitoon.

Jos hoitotahdon laatija on epävarma, millaisia asioita hoitotahtoon voi kirjata, hän voi kysyä neuvoa lääkäriltä tai muulta terveydenhuollon ammattilaiselta. Hoitotahdosta ja sen vaikutuksista on hyvä keskustella esimerkiksi hoitavan lääkärin kanssa.

Milloin hoitotahto on voimassa

Hoitotahto on voimassa vain silloin, kun potilas ei itse pysty tekemään omaa hoitoaan koskevia päätöksiä. Hoitotahto on tarkoitettu hoito-ohjeeksi kroonisissa (pitkäaikaisissa) sairauksissa, joissa paranemisen mahdollisuuksia ei enää ole. Hoitotahtoon on hyvä kirjata, että se koskee vain tilanteita, joissa toimenpiteillä ainoastaan pystyttäisiin pidentämään kärsivän potilaan elämää. Tällöin sitä ei sovelleta, jos tajuttomana joutuu sairaalaan äkillisen sairauden tai tapaturman vuoksi, joista toipuminen on mahdollista.

Hoitotahdon voimassaoloajan pituudesta ei ole selkeitä määräyksiä. Lääketieteen kehityksen vuoksi on mahdollista, että jonkin vakavan taudin hoidon mahdollisuudet ja ennuste ovat muuttuneet hoitotahdon kirjoittamisen ja sen täytäntöönpanon välillä. Siksi on suositeltavaa, että hoitotahdon tekijä tarkistaa sen sisällön aika ajoin, mieluummin 5–10 vuoden välein. Tarkistamispäivämäärä on syytä kirjata.

Hoitotahdon tekijä voi milloin tahansa peruuttaa oman hoitotahtonsa tai muuttaa sen sisältöä. On tärkeää, että muutos tai peruutus kirjataan yhtä huolella kuin hoitotahdon olemassaolokin. Lähiomainen ei voi muuttaa eikä perua hoitotahtoa.

Hoitotahdon sitovuus

Hoitotahdossa ilmaistu kieltäytyminen aktiivisesta hoidosta on lääkäriä ja muuta terveydenhuollon ammattihenkilöä sitova sekä omaisia ohjaava, ellei ole perusteltua syytä epäillä, että potilaan tahto olisi hoitotahdon laatimisen jälkeen muuttunut.

Hoitotahtolomake ja esimerkkejä hoitotahdoista

- Muistiliiton internet-sivuilla on ohjeita ja lomake hoitotahdosta dementoivan sairauden yhteydessä. Mallia voi soveltaa myös muiden sairauksien kohdalla. Muistiliiton hoitotahto-ohjeisiin [tästä](#).
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen [hoitotahtolomake](#) ².
- Alla olevista linkeistä avautuu joidenkin lääkäreiden kirjoittamia aitoja hoitotahtoja. Ne kertovat, millaisiin ratkaisuihin alan ammattilaiset ovat omalla kohdallaan päätyneet, ja toimivat esimerkkeinä siitä, että hoitotahto voidaan laatia monella tavalla.
 - 64-vuotias sisätautilääkäri [Hoitotahto - esimerkki](#)
 - 49-vuotias lastenlääkäri [Hoitotahto - esimerkki](#)
 - 67-vuotias anestesia- ja yleislääkäri [Hoitotahto - esimerkki](#)
 - 50-vuotias lastenlääkäri [Hoitotahto - esimerkki](#)
 - 52-vuotias yleislääkäri [Hoitotahto - esimerkki](#)

Artikkelin ideointi ja muokkaus: Eettisten kysymysten työryhmä / Suomalainen Lääkäriseura Duodecim. Ryhmän työskentelyyn ovat osallistuneet Ilkka Kunnamo, Ritva Halila, Amos Pasternack, Leena Niinistö, Pekka Louhiala, Samuli Saarni, Pertti Mustajoki, Heidi Alenius, Jukka Pekka Jousimaa, Martti Teikari ja Helena Varonen.

Artikkelin tunnus: dlk00809 (031.001)

© 2023 Kustannus Oy Duodecim